

بررسی گسترش رده تاریخ ایران در نظام رده‌بندی دهدهی دیویی و مقایسه آن با گسترش رده تاریخ در نظام رده بندی کتابخانه کنگره

رضا مختارپور^۱

چکیده

با وجود آنکه هر دو گسترش رده تاریخ ایران در دو نظام دیویی و کنگره توسط یک سازمان (کتابخانه ملی ایران) و یک فرد (کامران فانی) انتشار یافته اند، چه به لحاظ حجم و چه به لحاظ تعداد شماره های اختصاص داده شده به هر یک از مدخلها، اختلاف چشمگیری با یکدیگر دارند. نوشته حاضر بر آن است تا از طریق مقایسه گسترش رده تاریخ ایران در دو نظام رده بندی دهدهی دیویی و کنگره، ابتدا دلایلی را که نگارنده هر دو گسترش در توجیه اختلاف یاد شده ذکر کرده، مورد نقد و بررسی قرار دهد و در مرحله بعد، نارسایی ها و مشکلاتی را که ممکن است کتابخانه ها به هنگام استفاده از گسترش رده تاریخ ایران در نظام دیویی با آن مواجه شوند، در قالب مثالهای متعدد تشریح نماید.

کلیدواژه‌ها: گسترش تاریخ ایران، رده بندی دیویی، رده بندی کنگره.

مقدمه

پیدایش صنعت چاپ در قرن پانزدهم، تحولی عظیم در زمینه تولید منابع اطلاعاتی پدید آورد. این تحول، به واسطه وفور کاغذ، روند تولید کتاب را در شمارگان بالا سرعت

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز. r_m_yazahra@yahoo.com

بخشید؛ در نتیجه کتابخانه‌ها به یکباره با انبوهی از کتابها و سایر منابع چاپی رو به رو شدند که برای نظم‌دهی به آنها، شیوه‌های سنتی به هیچ وجه پاسخگو نبود. کتابخانه‌ها رفته رفته به منبعی مهم برای رفع نیازهای اطلاعاتی مراجعان تبدیل و این امر موجب شد موضوع سازماندهی منابع، پس از مجموعه‌سازی، به مهمترین کارکرد کتابخانه‌ها مبدل گردد. با وجود آنکه نخستین تقسیم‌بندیهای ارائه شده از دانش بشر، متعلق به ارسطو (قرن چهارم قبل از میلاد)، فارابی (قرن سوم هجری) و فرانسیس بیکن (قرن هفدهم میلادی)، همگی با هدفی غیر از هدفهای کتابخانه‌ای تهیه و تدوین شده بود، اما این تقسیم‌بندیها هر یک به نوعی در طرح‌ریزی نظامهای رده‌بندی کتابخانه‌ای سهیم بودند. جانستون در سال ۱۸۵۸ و هاریس در سال ۱۸۷۰ تغییراتی در تقدم و تأخر طبقات اصلی بیکن به وجود آوردند و طبقه‌ای تازه به آن افزودند. حتی ملویل دیویی در طراحی نظام رده‌بندی خویش از رده‌بندیهای پیش از خود الهام گرفته است (مزینانی، ۱۳۸۲، ص ۲۲۵) و این روند تا زمان تولد دومین نظام پر کاربرد رده‌بندی کتابخانه‌ای، یعنی رده‌بندی کتابخانه کنگره آمریکا، ادامه داشت.

راز مقبولیت رده‌بندیهای دیویی و کنگره

از میان طرحهای رده‌بندی ظهور یافته، نظیر رده‌بندی کاتر^۱، رده‌بندی دهدهی جهانی^۲، رده‌بندی کولن^۳ و رده‌بندی بلیس^۴، دو نظام رده‌بندی دیویی و کنگره بیشترین میزان مقبولیت و استفاده را به خود اختصاص داده و به واسطه ویژگیها و قابلیت‌هایی که از آن برخوردارند، نظر بسیاری از کتابداران را به خود معطوف ساخته‌اند. به زعم کتاب

-
1. Cutters' Expansive Classification.
 2. Universal Decimal Classification.
 3. Colon Classification.
 4. Bliss Classification.

«خلاصه رده‌بندی دهدهی دیویی و نمایه نسبی» ترجمه ابراهیم عمرانی، رده‌بندی دهدهی دیویی پرستفاده‌ترین رده‌بندی کتابخانه‌ای در جهان است. این رده‌بندی در بیش از ۱۳۵ کشور جهان به کار می‌رود و به بیش از ۳۰ زبان ترجمه شده است. در ایالات متحده ۹۵٪ کتابخانه‌های عمومی و مدارس، ۲۵٪ کتابخانه‌های دانشکده‌ای و دانشگاهی و ۲۰٪ کتابخانه‌های تخصصی از رده‌بندی دیویی استفاده می‌کنند (عمرانی، ۱۳۸۱، ص ۷). از جمله مهمترین دلایلی که برای موفقیت رده‌بندی دیویی برشمرده‌اند، می‌توان به گسترش‌پذیری، خصیصه یادسپاری و نمایه قابل‌تحسین آن اشاره کرد (احمدی لاری و مکی‌زاده، ۱۳۸۴، ص ۷).

رده‌بندی کتابخانه کنگره آمریکا نیز همان‌گونه که از نام آن برمی‌آید، توسط کتابخانه کنگره و به کوشش «چارلز مارتل»^۱ در اوایل قرن بیستم پا به عرصه وجود نهاد. این طرح رده‌بندی از این لحاظ که تقریباً برای تمامی موضوعات دارای شماره از پیش تعیین شده است، شمارشی‌ترین نظام رده‌بندی به شمار می‌آید. مهمترین ویژگیها و دلایل موفقیت رده‌بندی کتابخانه کنگره را می‌توان در جامعیت، دقت و سنجیدگی، انعطاف‌پذیری و قابلیت گسترش آن دانست.

با این حال، به نظر می‌رسد از میان خصایص یاد شده، عنصر گسترش‌پذیری بیش از سایر عناصر در مقبولیت و اشتها این دو نظام دخیل بوده است؛ از این لحاظ که هیچ‌یک از طرح‌های رده‌بندی مذکور در ابتدا با هدف جهانی شدن و استفاده عام پی‌ریزی نشده بودند. «چارلز بید»^۲ در سال ۱۹۶۶ در این خصوص می‌نویسد: «رده‌بندی کتابخانه کنگره که کاملاً بر پایه مجموعه‌های کتابخانه کنگره بنا شده است از نظر دامنه با مجموعه‌های کتابخانه کنگره هماهنگ است. بنابراین، این رده‌بندی با آنکه جامع است، در حال حاضر کاملاً جهانی نیست... اغلب مشکلاتی که سایر کتابخانه‌ها به هنگام استفاده از رده‌بندی کتابخانه کنگره با آن مواجه می‌شوند، ناشی از این امر است که این رده‌بندی

1. Charles Martel.
2. Charles Bead.

برای استفاده در یک کتابخانه و با توجه به خدمات و مجموعه‌های آن طراحی شده و گسترش یافته است» (چان^۱، ص ۲۷).

با این حال، ملاحظه می‌شود با وجود گفته چارلز بید، ویژگی گسترش‌پذیری این دو نظام موجب گردیده تا اکثر کشورها، به فراخور فرهنگ، زبان و تاریخ ملت خود، ضمن انجام جرح و تعدیلهایی اندک و بعضاً گسترده، در نظم دهی به منابع خویش از آنها بهره‌برداری و از وجود نظامهای رده‌بندی موجود استفاده مطلوب کنند. در این میان، کتابداران ایرانی نیز با درک اهمیت نظامهای دیویی و کنگره، در صدد برآمدند با بهره‌گیری از قابلیت گسترش‌پذیری این دو نظام، برخی از کاستیها و کمبودهای آنها را پوشش دهند. از این منظر، به دنبال کار کمیته‌ای که در سال ۱۳۴۸ در مرکز خدمات کتابداری به منظور بسط و گسترش قسمتهای مختلف رده‌بندی دیویی و کنگره به وجود آمد، رده‌های زبان، ادبیات، تاریخ، جغرافیا، دین و فلسفه اسلامی مورد بررسی و تجدید نظر قرار گرفت و ضمن مکاتبات مستمر با مسئولان وقت کتابخانه کنگره، موافقت آنها در خصوص الحاق گسترشهای ایرانی به طرح اصلی دو نظام دیویی و کنگره از سوی مراجع ایرانی جلب گردید. در نتیجه تلاشهای یاد شده، گسترش زبانهای ایرانی، ادبیات ایرانی، دین اسلام، تاریخ ایران، جغرافیای ایران، رده‌های DSR، PIR، BP و BBR به کتابخانه‌های ایران معرفی شدند. نوشته حاضر با طریق طرح چند پرسش، به برخی از شبهه‌ها و ابهامها درباره نحوه گسترش رده تاریخ ایران در نظام رده‌بندی دهدهی دیویی پرداخته است.

بیان مسئله

واژه «گسترش» در حوزه رده‌بندیهای کتابخانه‌ای، معادل واژه "*Expansion*" در زبان انگلیسی به کار رفته و منظور از آن رفع نقایص و کمبودهایی است که به نوعی گریبانگیر یک نظام رده‌بندی است (فانی، ۱۳۸۲). در نظام رده‌بندی دیویی، رده ۹۰۰ خاص

تاریخ و جغرافیاست که از این میان تاریخ ایران پیش از اسلام و تاریخ ایران پس از اسلام به ترتیب درون شماره‌های ۹۳۵ و ۹۵۵ پراکنده شده است. در گسترش تاریخ ایران، هر دو دوره پیش و پس از اسلام زیر شماره ۹۵۵ آورده شده است. تقسیم بندی تاریخ ایران در متن اصلی دیویی (ویرایش بیستم) به قرار زیر بوده است (فانی، ۱۳۸۲):

ایران	۹۵۵
دوره تسلط اعراب، ترکان، مغولان، ترکمنان، ۶۳۷-۱۴۹۹ میلادی	/۰۲
دوره سلسله های ایرانی، ۱۴۹۹-۱۷۹۴	/۰۳
۱۷۹۴-۱۹۰۶	/۰۴
-۱۹۰۶	/۰۵
۱۹۲۵-۱۹۰۶	/۰۵۱
دوره رضا شاه پهلوی، ۱۹۲۵-۱۹۴۱	/۰۵۲
دوره محمد رضا پهلوی، ۱۹۴۱-۱۹۷۹	/۰۵۳
۱۹۷۹ - شامل دوره امام خمینی و جنگ ایران و عراق	/۰۵۴

در نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره نیز، به دلایلی که پیش از این گذشت، چنانکه که باید و شاید به تاریخ و تمدن ایران زمین توجه نشده است. در این رده‌بندی، رده DS به تاریخ آسیا اختصاص داده شده که از این میان تنها ۷۶ شماره (از شماره های ۲۵۱-۳۲۶) به تاریخ ایران تعلق گرفته است که مسلماً هیچ گونه تناسبی با تاریخ چند هزار ساله ایرانیان ندارد. به همین دلیل، در گسترش تاریخ ایران قرار شد تقسیم بندی تاریخ ایران زیر رده DSR قرار گیرد.

با این حال، با تأملی هر چند مختصر در دو گسترش تاریخ ایران در دو نظام دیویی و کنگره، در می‌یابیم که این دو گسترش، با وجود آنکه توسط یک سازمان (کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران) و یک شخص واحد انتشار یافته است، اما به لحاظ حجم و تعداد شماره‌هایی که به هر یک از تقسیم‌های تاریخی داده شده، با یکدیگر تفاوت دارند. کامران فانی در بخشی از مقدمه ویرایش دوم کتاب «رده‌بندی دهدهی دیویی. تاریخ ایران» در

توجیه تفاوت یاد شده می‌نویسد: «تقسیم‌بندی متن اصلی دیویی، گذشته از کوتاهی و نقص چشمگیر آن، به راحتی قابل گسترش نیست. ما به ناچار تقسیم‌بندی جدیدی کردیم و به آن طرحی نو - موافق با سنت تاریخ‌نگاری و کتابهای تاریخ ایران - دادیم. البته، این تقسیم‌بندی هم مفصل نیست. رده‌بندی دیویی، خاص کتابخانه‌هایی کوچک و عمومی است. در کتابخانه‌های تخصصی، از رده‌بندی کنگره استفاده می‌کنند. برای تفصیل تقسیم‌بندی تاریخ ایران، می‌توانید به گسترش تاریخ ایران در نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره، از انتشارات کتابخانه ملی ایران، رجوع کنید.

با نظر به آنچه گفته شد، چند پرسش، به ذهن متبادر می‌شود:

نکته اول؛ در عبارت «این تقسیم‌بندی هم مفصل نیست» نهفته است. اگر گسترش یک نظام رده‌بندی مفصل نباشد، چگونه می‌توان نام گسترش بر آن نهاد؟ نکته دوم؛ اگر رده‌بندی دیویی خاص کتابخانه‌های کوچک و عمومی است، چگونه است که ۲۵٪ کتابخانه‌های دانشکده‌ای و دانشگاهی و ۲۰٪ کتابخانه‌های تخصصی ایالات متحده، که از قضا خاستگاه رده‌بندی دیویی هم هست، از این طرح رده‌بندی پیروی می‌کنند؟ علاوه بر این، از جمله فوق چنین استنباط می‌شود که کتابخانه‌های عمومی همواره کوچک هستند و به همین دلیل است که گسترش تاریخ ایران در رده‌بندی دیویی برخلاف رده DSR به شکل مختصری تهیه شده است. آیا واقعاً کتابخانه‌ای همچون کتابخانه عمومی آیه‌الله مرعشی قم را می‌توان یک کتابخانه عمومی کوچک به شمار آورد؟

نکته سوم؛ در بخش پایانی نقل قول فوق، اشاره شده که برای تفصیل تقسیم‌بندی تاریخ ایران می‌توان به گسترش تاریخ ایران در نظام رده‌بندی کنگره مراجعه کرد. سؤال اینجاست، آیا کتابخانه‌ای همچون کتابخانه عظیم آستان قدس رضوی که از نظام رده‌بندی دیویی پیروی کرده و مجموعه کتابهای خود را با این نظام مرتب ساخته است، می‌تواند به صرف اینکه رده DSR از گسترش ایرانی رده‌بندی دیویی مبسوط‌تر است، بخشی از

مجموعه خود را به شیوه رده‌بندی کتابخانه کنگره سازماندهی نماید، یا اینکه به ناچار باید به همان گسترش تلخیص شده تاریخ ایران در رده‌بندی دیویی اکتفا کند؟ علاوه بر پرسشهایی که در بالا مطرح گردید، ذکر چند نکته دیگر در این خصوص ضروری به نظر می‌رسد. نخست، اگر قرار بود رده‌بندی دیویی صرفاً در کتابخانه‌های کوچک و مدارس مورد استفاده قرار گیرد، چگونه است که کتابخانه کنگره هر چند سال یک بار ویرایش خلاصه شده‌ای از این رده‌بندی را برای استفاده در کتابخانه‌های عمومی کوچک و مدارس منتشر می‌کند؟ با احتساب این قضیه، ذکر این موضوع که «رده‌بندی دیویی خاص کتابخانه‌های کوچک و عمومی است» دور از واقع به نظر می‌رسد. نکته دیگر اینکه، با وجود آنکه ویرایش اول کتاب گسترش تاریخ ایران در نظام دیویی در سال ۱۳۶۱، یعنی دو سال پس از انتشار رده DSR، روانه بازار شده، به دلایلی نامعلوم از تفصیل رده ۹۵۵، آنگونه که در رده DSR شاهد آن هستیم، اجتناب گردیده است. و در نهایت، آخرین و شاید هم مهم‌ترین نکته در خصوص گسترش‌های ایرانی رده تاریخ ایران این است که اگر کتابی به عنوان مثال در خصوص قزل ارسلان دوم، یکی از اتابکان آذربایجان نگاشته شده و این موضوع در نظام رده‌بندی دیویی فاقد شماره باشد (که هست)، فرایند تخصیص شماره رده‌بندی در گسترش رده‌بندی دیویی چگونه خواهد بود و اینکه آیا تخصیص شماره‌ای به غیر از موضوع اصلی کتاب، با اصول رده‌بندی و فهرست‌نویسی منافات نخواهد داشت؟

پرسشهای تحقیق

نگارنده بر آن است تا از طریق بررسی گسترش‌های رده‌تاریخ ایران در دو نظام کنگره و دیویی و مقایسه آنها با فهرست سرعنوانهای موضوعی فارسی، به هدفهای زیر دست یابد:

۱. اصولاً چه ارتباطی میان سرعنوانهای موضوعی فارسی با دو گسترش تاریخ

ایران در نظامهای رده‌بندی کنگره و دیویی وجود دارد؟

۲. مدخلهای گسترشهای رده تاریخ ایران (بویژه در گسترش تاریخ ایران در نظام دیویی) تا چه اندازه با مدخلهای سرعنوان های موضوعی مطابقت دارند؟
۳. گسترش رده بندی دیویی تا چه اندازه قابلیت گسترش دوباره دارد؟

روش انجام تحقیق

برای نیل به هدفهای فوق، تصمیم گرفته شد بخشهایی از گسترش رده تاریخ ایران در نظامهای رده‌بندی کنگره و دیویی با مدخلهای مربوط به همان بخشها در کتاب «سرعنوانهای موضوعی فارسی» مقایسه و نتایج در قالب جدول ارائه گردد. از این رو، دو دوره تأثیرگذار از تاریخ ایران، یعنی دوره اسکندر مقدونی و دوره محمد رضا پهلوی، یکی مربوط به دوره پیش از اسلام و دیگری مربوط به تاریخ معاصر، به عنوان نمونه دستمایه کار قرار گرفت. بررسی مدخلهای مربوط به دوره محمدرضا شاه در کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی و مدخلهای مربوط به همین دوره در گسترش رده تاریخ در نظام رده‌بندی کنگره و دیویی، نتایج زیر را دربرداشت (جدول ۱):

جدول ۱. عناصر مشترک میان مدخلهای مربوط به دوره محمدرضا پهلوی در کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی و گسترشهای تاریخ ایران در نظام کنگره و دیویی

ردیف	سرعنوان	سرعنوان	تقسیم فرعی	شماره تاریخ ایران بر اساس گسترش دیویی	شماره تاریخ ایران بر اساس گسترش کنگره
۱	اشغال متفقین (جنگ جهانی دوم)		+	۹۵۵/۰۸۲۴۰۷۲۷	DSR۱۵۰۲/۵
۲	قیام افسران خراسان، ۱۳۲۴		+	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵	DSR ۱۵۱۳/۵
۳	۳۰ تیر ۱۳۳۱		+	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵	DSR ۱۵۱۸
۴	کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲		+	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵	DSR۱۵۱۹
۵	دخالت ایالات متحده (نقش سیا)		+	۹۵۵/۰۸۲۴?	DSR۱۵۲۰

۱. انتخاب دو دوره یاد شده به عنوان اساس کار نوشته حاضر از آن جهت بوده که پیامدهای حمله اسکندر به ایران و همین طور وقایع دوره محمدرضا پهلوی که در نهایت به پیروزی انقلاب اسلامی منجر گردید، موجب شده تا کتابهای زیادی در ارتباط با این دو موضوع نوشته شود؛ و بنابراین انتظار می رود دست کم این دو در گسترش رده تاریخ ایران در نظام دیویی دارای مدخلهای فراوان باشند.

ردیف	سرعنوان	سرعنوان	تقسیم فرعی	شماره تاریخ ایران بر اساس گسترش کنگره	شماره تاریخ ایران بر اساس گسترش دیوبی
۶	۱۶ آذر ۱۳۳۲		+	DSR۱۵۲۲	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵
۷	قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲	+		DSR۱۵۳۳	۹۵۵/۰۸۲۴۹۴۵
۸	جشنها (جشنهای دوهزار و پانصد ساله)	+		DSR ۱۵۰۵/۷	۹۵۵/۰۸۲۴?
۹	واقعه آذربایجان	+		DSR۱۵۱۱	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵
۱۰	حزب توده ایران	+		DSR۱۵۲۳	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵۲
۱۱	سازمان فداییان خلق ایران	+		DSR۱۵۴۱	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵۲
۱۲	سازمان مجاهدین خلق ایران	+		DSR۱۵۴۲	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵۲
۱۳	نهضت آزادی ایران	+		DSR۱۵۳۵ /ن۹	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵۲
۱۴	حزب پان ایرانیست	+		DSR۱۵۳۵ /پ۲	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵۲
۱۵	فرقه دموکرات کردستان	+		DSR۱۵۳۵ /د۸	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵۲
۱۶	سازمان امنیت و اطلاعات کشور (ساواک)	+		DSR۱۵۴۴	۹۵۵/۰۸۲۴۰۶
۱۷	حزب رستاخیز ایران	+		DSR۱۵۰۴ /۵	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵۲

همان گونه که از جدول فوق برمی آید، از میان ۱۷ عنصر مشترک در سه منبع یاد شده، ۱۳ مورد سرعنوان، و ۴ مورد هم تقسیم فرعی هستند. از آنجا که سرعنوانهای موضوعی فارسی، به زعم کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، دارای پشتوانه انتشاراتی هستند، باید به ازای هر یک از مدخلهای موجود در کتاب سرعنوانهای موضوعی، دست کم یک کتاب، انتشار یافته و در آن کتابخانه موجود باشد. پر واضح است، زمانی که به یک موضوع مدخلی جداگانه تعلق می گیرد، یا آن موضوع به اصطلاح سرعنوان واقع می شود، سرعنوان یاد شده را باید برای تمام کتابهایی که در آن موضوع بخصوص نگاشته شده به کار برد و در صدر سایر موضوعات قرار داد. به عنوان مثال، اگر کتابی به شکل اختصاصی درباره قیام پانزده خرداد نوشته شده موضوع نخست هم که به کتاب تعلق می گیرد، بر اساس کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی، سرعنوان «قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲»

خواهد بود. هر چند قیام پانزده خرداد جزو وقایع مربوط به دوره محمدرضا شاه به شمار می‌آید، اما همان‌طور که در جدول ملاحظه می‌شود، به این موضوع مدخلی جداگانه تعلق گرفته و مفهوم آن این است که فهرست‌نویس به هنگام فهرست‌نویسی، کتابی با موضوع قیام پانزده خرداد، نمی‌تواند و نباید از سرعنوان «ایران - تاریخ - پهلوی، ۱۳۲۰-۱۳۵۷» - قیام پانزده خرداد» استفاده نماید. بررسی فهرستبرگه شماره ۱ می‌تواند به درک بهتر مطلب کمک کند:

فهرست برگه ۱

DSR	1533
باقری، علی	2خ2پ
خاطرات 15 خرداد/ زیر نظر علی باقری. - تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری، 1374.	
ج: 0: مصور، نمونه، عکس. - (دفتر ادبیات انقلاب اسلامی: خاطرات: 6، 12، 15، 16، 18، 20، 25	
پشت جلد به انگلیسی: Ali Bagheri. The 15th of khordad memoris	
کتابنامه.	
مندرجات: ج 1. - ج 2. ق 1. ماجرای آغاز انقلاب اسلامی در تبریز. - ج 3. ق 3. 2. ماجرای انقلاب اسلامی در تبریز.	
1. قیام پانزده خرداد 1342 - خاطرات. 2. ایران - تاریخ - پهلوی 1320-1357 - جنبشها و قیامها. الف. سازمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری، ب. عنوان.	
955/0824045	DSR 1533/2خ2پ

چنانکه در فهرست‌برگه ۱ دیده می‌شود، در گسترش رده تاریخ در نظام کنگره، برای کلیه عناصر مشترک موجود در جدول، شماره‌ای جداگانه در نظر گرفته شده است. از این رو، نه تنها رده‌بند در فرایند شماره‌سازی با مشکلی مواجه نمی‌شود، که حتی شماره‌ای هم که به کتاب تعلق می‌گیرد، مستقیماً با موضوعی که کتاب درباره آن بحث می‌کند، در ارتباط است. اما مشکل واقعی زمانی بروز می‌کند که رده‌بند بخواهد کتاب فوق را از طریق گسترش تاریخ ایران در نظام دیویی رده‌بندی نماید. از آنجا که در

گسترش دیویی، به کل رخدادهای مربوط به دوره محمدرضا شاه تنها یک شماره تعلق گرفته، فرایند شماره‌سازی با دو چالش اساسی رو به رو است:

نخست گسترش رده تاریخ در نظام دیویی بر خلاف رده DSR، با مدخلهای سرعنوانهای موضوعی تناسبی ندارد و اصولاً یک نوع نقض غرض در این زمینه پدید آمده است. با تأملی هر چند مختصر در سرعنوانها و شماره‌های رده‌بندی مندرج بر روی فهرست‌برگه شماره ۱، درمی‌یابیم شماره‌ای که بر اساس گسترش رده تاریخ در نظام دیویی به کتابی با موضوع «قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲» اختصاص داده شده (۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵) نه تنها با موضوع پانزده خرداد ارتباط مستقیم ندارد، که در واقع منعکس کننده همان موضوعی است که فهرست‌نویس به هنگام موضوع دادن به کتاب، از به کار بردن آن نهی شده بود (در شماره رده‌بندی یادشده، ۹۵۵ مربوط به شماره پایه تاریخ ایران، ۰۸۲۴ شماره مربوط به دوره محمدرضا شاه و ۰۴۵ - هم به تقسیم فرعی استاندارد مربوط به «جنبش‌ها و قیام‌ها» می‌باشد).

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، شماره رده‌بندی که بر اساس گسترش دیویی به کتاب فوق تعلق گرفته، هیچ‌گونه نشانی از موضوع اصلی کتاب را شامل نیست و با وجود استفاده از جدول تقسیمهای فرعی استاندارد هم هنوز این خلأ احساس می‌شود. اکنون این سؤال پیش می‌آید که اگر اصولاً رعایت تناسب میان فهرست سرعنوانهای موضوعی و شماره‌های رده‌بندی لازم است، پس چگونه است که این تناسب در گسترش رده تاریخ ایران در نظام دیویی رعایت نشده است؟ و اگر به چنین تناسبی نیاز نیست، چرا در گسترش تاریخ ایران در نظام کنگره این موضوع رعایت شده است؟

نکته دوم در خصوص گسترش رده تاریخ در نظام دیویی، نحوه شماره‌سازی و گسترش آن است. ممکن است در توجیه حجم کم فرانمای گسترش رده تاریخ چنین استدلال شود که متن اصلی فرانمای دیویی به واسطه جدولهای هفتگانه و سایر جدولهایی که در متن فرانمای این نظام جهت شماره‌سازی در اختیار رده‌بند قرار داده شده، در مقایسه با متن فرانمای رده‌بندی کنگره از حجم به مراتب کمتری برخوردار است و بر همین اساس

هم در گسترش رده تاریخ ایران در نظام دیویی سعی شده گسترش موضوعات فرعی، بی‌آنکه شماره‌ها در درون متن فرانما گنجانده شوند، صرفاً از طریق شماره سازی صورت پذیرد. اما به این نکته باید توجه داشت که شماره‌سازی در گسترش رده تاریخ ایران، در شکل کنونی آن، به طرق زیر صورت می‌پذیرد: ۱) استفاده از شماره‌های جدول تقسیم‌های فرعی استاندارد، ۲) استفاده از شماره‌های نشانه مؤلف فارسی، ۳) استفاده از شماره‌های تاریخ محلی، ۴) استفاده از شماره‌های اقلیتهای مذهبی، و ۵) استفاده از شماره‌های مربوط به اقوام و ملیتها.

با تأملی هر چند کوتاه در موارد ۳-۵ در می‌یابیم که هیچ یک از شماره‌های جدولهای فوق عملاً برای گسترش ادوار تاریخی و سلسله‌های ایران کاربرد ندارد. از این رو، شماره‌سازی در بخش ادوار تاریخی و سلسله‌ها (که از قضا مهم‌ترین قسمت رده تاریخ ایران بوده و بیشترین حجم فرانما را به خود اختصاص داده است)، تنها از طریق دو شیوه اول و دوم امکان‌پذیر است. با این حال، در سطور بعد اشاره خواهد شد که استفاده از دو روش فوق هم چندان خالی از اشکال نیست.

برای اثبات این موضوع که هیچ یک از روشهای فوق بدون اشکال نیست، بار دیگر به جدول عناصر مشترک میان گسترش DSR و فهرست سرعنوانهای موضوعی نظر می‌افکنیم. همان‌گونه که از جدول برمی‌آید، شماره‌هایی که بر اساس گسترش دیویی به موضوعاتی همچون قیام افسران خراسان، ۳۰ تیر، کودتای ۲۸ مرداد و ۱۶ آذر تعلق گرفته، همگی شبیه به هم هستند. کامران فانی در بخشی از مقدمه ویرایش دوم کتاب «گسترش تاریخ ایران در نظام دیویی» در توجیه موضوع یاد شده می‌نویسد: «لازم به یادآوری است که در اینجا غرض از ذکر نام سلسله و شاه و فرمانروا، دوره آنهاست و نه صرفاً خودشان و شرح احوال و جنگهایشان... مثلاً شماره ۹۵۵/۰۵۲ که در مقابلش نام سلطان محمود غزنوی آمده است، غرض دوره سلطان محمود است و نه خود او. و اگر کتابی صرفاً در مورد خود او باشد، شماره استاندارد ۰۹۲- به آن افزوده می‌شود. چنانکه به کتابی درباره حسنک وزیر هم همین شماره استاندارد اضافه می‌شود و هر دو شماره ۹۵۵/۰۵۱۲۰۹۲ را می‌گیرند و

تمایز آنها را تنها با کاتر ۳۶۱ م برای سلطان محمود و ۵۳۲ ح برای حسنک وزیر نشان می‌دهیم» (فانی، ۱۳۸۲، ص ۱۲).

نقل قول فوق ابهامهایی دارد که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

نخست، مگر نه این است که جدول تقسیمهای فرعی استاندارد در برگیرنده موضوعاتی عام است که با تمامی شماره‌های موجود در متن فرما قابل استفاده می‌باشد؛ پس اصولاً چه لزومی دارد که به کتابی با دو موضوع متفاوت که صرفاً به دوره‌ای واحد تعلق دارند، شماره‌ای واحد اختصاص داده و بعد برای نشان دادن جنبه‌های خاص موضوع، از تقسیمهای فرعی عام (که نشانگر جنبه‌های عام موضوعات است) کمک گرفته شود. برای نمونه، اگر کتابی درباره جبهه ملی ایران بحث می‌کند، شایسته است شماره تعلق گرفته به دوره محمد رضا شاه را، که در واقع در مقایسه با جبهه ملی ایران جنبه عام‌تری دارد، به آن اختصاص دهیم و بعد برای نشان دادن جنبه خاص موضوع کتاب (در اینجا جبهه ملی ایران) به جدول تقسیمهای فرعی استاندارد رجوع کنیم و شماره مربوط به «احزاب. جناح‌های سیاسی» را به انتهای شماره رده بچسبانیم؟

سؤال دیگری که در خصوص جدول تقسیمهای فرعی استاندارد مطرح می‌شود، این است که آیا این جدول برای گسترش تمامی موضوعات کارایی دارد.

برای پاسخگویی به این سؤال، ابتدا باید به جدول عناصر مشترک و بعد به فهرست برگه‌هایی که در ادامه می‌آیند، نظری بیفکنیم. چنانکه در جدول مشخص است، در مقابل دو مورد از مدخلها (دخالت ایالات متحده و جشنهای ۲۵۰۰ ساله)، علامت ؟ قرار داده شده است. هر یک از این دو مدخل در گسترش رده تاریخ در نظام کنگره شماره‌ای مخصوص به خود دارد. اما همان‌گونه که در فهرست برگه‌های ۲ و ۳ مشخص است، رده‌ای که به دو کتاب با موضوعهای یادشده تعلق گرفته، بر خلاف سایر شماره‌های جدول، عملاً در شماره ۰۸۲۴/۹۵۵، یعنی شماره مربوط به دوره محمد رضا پهلوی، محدود شده است.

فهرست برگه ۲

DSR	۱۵۰۵/۷	شورای مرکزی جشن شاهنشاهی ایران
۴ب۹ش /	۱۳۵۰	Conseil central celebration du 2500 eme anniversaire de la fondation de l'empire Perse par syrus-le-grand
		Programme des receptions de la celebration des festivites: 11 Octobre-20 Octobre 1971
		پروگرام در سپیون ...
		[الف: ل: ق:] ۱۳۵۰ - ۱۹۷۱.
		۱. جشنهای دوهزار و پانصد ساله. ۲. ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۲۰-۱۳۵۷، الف.
		عنوان. ب. عنوان: Programme des reseptions de la
	۴ب۹ش / DSR ۱۵۰۵/۷	۹۵۵/۰۸۲۴

فهرست برگه ۳

DSR	۱۵۲۰	ملکان، مجید
۸ج۷م /		چکمه‌ی سیا / مجید ملکان -- تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۱.
		۱۱۲ص -- (انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی: ۱۵۷). دانستیهای انقلاب اسلامی برای نوجوانان؛ (۱۸)
		Majid Malekan: C.I.A Boot. ص.ع. به انگلیسی:
		کتابنامه: ص. [۱۱۱] - ۱۱۲.
		۱. ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۲۰-۱۳۵۷ -- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ --
		دخالت ایالات متحده. ۲. ایران -- تاریخ -- پهلوی -- ۱۳۲۰-۱۳۵۷ --
		کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲. الف. مرکز اسناد انقلاب اسلامی. ب. عنوان.
	۸ج۷م / DSR ۱۵۲۰/۷	۹۵۵/۰۸۲۴

شکی نیست دخالت ایالات متحده در واقعه پانزده خرداد ۱۳۴۲ و جشنهای ۲۵۰۰ ساله، هر دو به دوره محمدرضا پهلوی مربوط هستند، اما سؤال اینجاست که چرا کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران رویکردی متفاوت در ارتباط با رده بندی دهدی برای دو

موضوع یاد شده اتخاذ کرده و از شماره‌های تقسیم فرعی استاندارد برای گسترش رده استفاده نکرده است؟ این موضوع نمی‌تواند به این دلیل باشد که گسترش دو رده فوق، عملاً از طریق شماره‌های جدول تقسیم‌های فرعی استاندارد امکان‌پذیر نیست؟ زیرا اگر غیر از این بود انتظار می‌رفت شماره رده‌بندی دو کتاب، به مانند مورد قیام پانزده خرداد، صرفاً به شماره ۹۵۵/۰۸۲۴ ختم نشود.

نکته دیگری که در نقل قول فانی جلب توجه می‌کند، استفاده از شماره‌های نشانه مؤلف است. فانی به صراحت عنوان داشته که رده‌بند به هنگام مواجهه با شماره‌های یکسان، باید از شماره‌های نشانه مؤلف استفاده نماید. جا ندارد از خود سؤال کنیم در نظام رده‌بندی گسترش‌پذیری همچون دیویی که گاهی اوقات در مورد برخی از موضوعات تا چندین رقم بعد از اعشار قابل گسترش است، به چه دلیل به گونه‌ای عمل شده که رده‌بند ناچار است برای نشان دادن جنبه‌های خاص یک موضوع به شماره‌های سه رقمی نشانه مؤلف متوسل شده و این شماره‌ها را اساس کار قرار دهد؟ مگر نه این است که نشانه مؤلف برای تفکیک کتابهای مختلفی که در موضوعی واحد نگاشته شده باشند، مورد استفاده قرار می‌گیرند؟ در بخشی از کتاب «خدمات فنی» در تعریف نشانه مؤلف فارسی آمده است: «نشانه پدیدآور یا نشانه مؤلف عبارت است از حروف، اعداد یا ترکیبی از این دو که بر حسب سرشناسه کتاب به هر کتاب داده می‌شود، به نحوی که بتوان کتابهای مختلفی را که در یک رده خاص نوشته شده و در نتیجه شماره رده‌بندی شان یکی است، اولاً از یکدیگر تمیز داد و ثانیاً بر حسب حروف الفبا در قفسه‌های کتابخانه به دنبال هم جای داد». (سلطانی، ۱۳۸۳، ص ۱۸۲). اکنون سؤال این است که استفاده از شماره‌های نشانه مؤلف فارسی برای تمایز میان دو کتاب با دو موضوع متفاوت، صرفاً به این دلیل که به یک دوره واحد تعلق دارند، اصولاً کار صحیحی است؟

آنچه تا بدینجا در خصوص وقایع مربوط به دوره محمدرضا شاه گفته شد، عیناً در مورد رویداد های مربوط به دوره اسکندر مقدونی نیز صادق است. لازم به توضیح است در گسترش تاریخ ایران در نظام دیویی، به رویدادهای مربوط به دوره اسکندر مقدونی تنها

یک شماره تعلق گرفته (۹۵۵/۰۱۹۱) در حالی که در گسترش DSR، ۲۳ شماره به این امر اختصاص داده شده است. در جدول زیر، مدخلهای مربوط به دوره اسکندر مقدونی در گسترش تاریخ ایران در نظام کنگره با مدخلهای مربوط به همین دوره در فهرست سرعنوانهای موضوعی، مقایسه شده است.

جدول ۲. مدخلها و شماره‌های مربوط به دوره اسکندر مقدونی در گسترش تاریخ ایران در

رده‌بندی کنگره و کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی

تقسیم فرعی	سرعنوان	مدخلهای مربوط به اسکندر مقدونی در کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی	رده DSR	مدخلهای مربوط به دوره اسکندر مقدونی در گسترش کنگره (ادامه)	رده DSR	مدخلهای مربوط به دوره اسکندر مقدونی در گسترش کنگره
+		- جنگها	۳۱۱	ایسوس، ۳۳۳ ق.م.	۲۹۹	اسناد و مدارک
			۳۱۲	صور، ۳۳۲ ق.م.	۳۰۰	آثار کلی
			۳۱۳	فتح مصر، ۳۳۲ ق.م.	۳۰۱	آثار جزئی
+		-- آسیا	۳۱۴	گوگمل (اربل)، ۳۳۱ ق.م.	۳۰۲	جنبه های اختصاصی
			۳۱۵	فتح بابل و شوش، ۳۳۱ ق.م.	۳۰۳	اسکندرنامه ها، پرستش شخصیت و ...
+		-- ایران	۳۱۶	سوزاندن تخت جمشید، ۳۳۰ ق.م.	۳۰۴	اسکندر دروغین
			۳۱۷	باختر و سغد، ۳۲۸ ق.م.	۳۰۵	شورای امفیک تیونیک، ۳۳۸ ق.م.
+		-- هند	۳۱۸	هند، ۳۲۷-۳۲۵ ق.م.	۳۰۶	نبرد های تراکیه و الوریه، ۳۳۵ ق.م.
			۳۱۹	شورش در ایسوس، ۳۲۴ ق.م.	۳۰۷	تبای (تب)، ۳۳۶ ق.م.
	+	جنگ گوگمل	۳۲۰	رویداد های خاص دیگر، آ-ی	۳۰۸	اسکندر در ایران، مصر و هند
	+	تخت جمشید - خسارتها و خرابیها	۳۲۱	سرگذشتنامه معاصران، آ-ی	۳۰۹	نبرد گرانیکوس، ۳۳۴ ق.م.
					۳۱۰	فتح آسیای صغیر، ۳۳۴-۳۳۳ ق.م.

همان گونه که از جدول ۲ برمی آید، اصولاً نمی‌توان میان تعداد مدخلهای گسترش رده تاریخ در نظام کنگره، تعداد مدخلهای مربوط به دوره اسکندر مقدونی در کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی و شماره واحدی که در گسترش رده تاریخ در نظام دیویی به دوره اسکندر مقدونی اختصاص داده شده، تناسبی قایل شد. در گسترش تاریخ ایران در نظام کنگره، برای کلیه رویدادهای مربوط به دوره اسکندر مقدونی، شماره ای جداگانه در نظر گرفته شده است، در حالی که شماره‌های گسترش دیویی و شماره‌های جدول تقسیمهای فرعی آن نه تنها با گسترش DSR، که حتی با مدخلهای کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی نیز (آن گونه که در فهرست برگه ۴ نشان داده شده) مطابقت ندارد.^۱

فهرستبرگه ۴

DSR	
۳۱۶	ویلر، رابرت اریک مورتیمر، ۱۸۹۰- Wheeler, Robert Eric Mortimer
اف ۹/ و	Flames over persepolis: turning point in history
۱۳۴۷	Mortimer Wheeler فلیمز اور پرسپولیس) ... /
	ژ کق ط کق: ذظ غط ط ق ط ظ ف ط ض ق ط ج ف ط ک ف ک ا ق ق، ۱۳۴۷-۱۹۶۸.
	۱۸۰ص: مصور (بخش رنگی)، نقشه.
	کتابنامه: ص ۱۷۴-۱۷۶.
	۱. تخت جمشید -- خسارات و خرابیها، ۱۳۳۱ یا ۳۳۰ ق.م. ۲. اسکندر مقدونی، ۳۵۶-۳۲۳ ق.م. -- جنگلها -- ایران. ۳. اسکندر مقدونی، ۳۵۶.
	۳۲۳ ق.م. -- جنگلها -- هند. ۴. هند -- تمدن -- تأثیر یونان. ۵. ایران -- تاریخ -- هخامنشیان، ۵۵۸-۳۳۰ ق.م. -- جنگلهای یونان. الف. عنوان.
	ب. عنوان: ... Flames overpersepolise
	اف ۹/ و ۳۱۶ DSR
	۹۵۵/۰۱۹۱

فهرستبرگه ۴ حکایت از آن دارد که به کتابی درباره واقعه سوزاندن تخت جمشید، در نظام کنگره شماره ۳۱۶ DSR (شماره مربوط به سوزاندن تخت جمشید) و در گسترش دیویی شماره ۹۵۵/۰۱۹۱ (شماره دوره اسکندر مقدونی) تعلق گرفته است. جا ندارد از

۱. لازم به توضیح است، فهرستبرگه‌های ارائه شده در این نوشتار همگی از پایگاه کتابشناسی ملی اقتباس گردیده‌اند و نگارنده برای حفظ امانت، هیچ گونه دخل و تصرفی در اشکالها و ایرادهای موجود در فهرستبرگه‌های ۹۵۵ نکرده است.

خود سؤال کنیم که چرا کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در فرایند شماره دهی به چنین کتابی، تنها به شماره مربوط به اسکندر مقدونی اکتفا کرده و از جدول تقسیم‌های فرعی استاندارد برای گسترش رده استفاده نکرده است؟ آیا اصولاً واقعه سوزاندن تخت جمشید توسط اسکندر مقدونی را می‌توان از طریق شماره‌های تقسیم‌های فرعی استاندارد نشان داد. اگر پاسخ مثبت است، کدام یک از مدخلها برای این کار مناسب است؟ آیا واقعه سوزاندن تخت جمشید را می‌توان در زمره «وقایع خاص» به حساب آورد و شماره ۰۴۵۳- را به انتهای رده افزود؟ اصولاً تصمیم‌گیری در رابطه با این قضیه با کیست؟ این موضوع در فهرست بر گه ۵ نمود پیدا کرده است.

فهرستبر گه ۵

DSR	
Burgard Raymond	۳۰۸ بورگا، رمون
L'expedition d'Alexandre et la conquete de L'Asie	۷ الف ب /
Reymond Burgard اکسیدیسون د الکساندر الا کنکت دول آزی	۱۳۱۶
۹۱ظ ط - چضگک غلد پضف ف غقضگک ط ۷۳۹۱-۶۱۳۱.	
۲۵۲ص :: مصور، نقشه --).	
کتابنامه: ص [۲۴۷].	
۱. اسکندر مقدونی، ۳۵۶-۳۲۳ق.م. -- جنگلها -- آسیا. ۲. اسکندر مقدونی،	
۳۵۶-۳۲۳ق.م. -- جنگلها -- ایران. ۳. ایران -- تاریخ -- هخامنشیان،	
۵۵۸-۳۳۰ق.م. -- جنگلهای یونانی. الف. عنوان. L'expedition	
'Alexandre et la conquete de L'Asie	
۹۵۵/۰۱۹۱	DSR ۳۰۸/۷ الف ب

مقایسه فهرستبر گه ۴ و ۵ مبین این نکته است که به دو کتاب، با دو موضوع متفاوت، در حالی که در گسترش کنگره دارای شماره‌های مجزا هستند، شماره دیویی واحدی تعلق گرفته و کار شماره سازی و اخص کردن شماره به همین جا ختم شده است؟ سؤال اینجاست که در چنین مواقعی، برای تمایز میان دو شماره و نشان دادن این موضوع که این کتاب به عنوان مثال، در مورد جنگهای اسکندر مقدونی در آسیاست و نه واقعه

بررسی گسترش رده تاریخ ایران در نظام رده‌بندی دهدهی ... / ۲۰۱

سوزاندن تخت جمشید، چه راهی پیش روی رده‌بند قرار دارد؟ آیا با استفاده از شماره‌های موجود در جدول تقسیم‌های فرعی استاندارد می‌توان به کتابی در مورد جنگ‌های اسکندر مقدونی در آسیا شماره داد؟ پاسخ این سؤال منفی است، زیرا در هیچ یک از مدخل‌های جدول تقسیم‌های فرعی استاندارد، چنین امکانی پیش‌بینی نشده است، و گرنه چه دلیلی داشت که کتابخانه ملی این مورد را در فهرست‌برگه‌های ۴ و ۵ اعمال نکند؟

نتیجه‌گیری

در سطوری که گذشت، سعی شد تا کتاب «رده‌بندی دهدهی دیوبی: تاریخ ایران»، با نگاهی انتقادی مورد بررسی قرار گیرد. همان‌گونه که ملاحظه شد، سؤالها و شبهه‌های بسیاری در خصوص این طرح رده‌بندی قابل طرح است که بعضاً برای اکثر آنها هم پاسخ قانع‌کننده‌ای وجود ندارد. در این نوشتار سعی شد تا در قالب جدول و نمونه، به برخی از مشکلات کلیدی و نارساییهایی که ممکن است رده‌بند، بویژه در کتابخانه‌های تخصصی و عمومی بزرگ، به هنگام رده‌بندی کتابهای انتشار یافته در حوزه تاریخ با آنها مواجه گردد، تا حد امکان پرداخته شود. از آنجا که کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی دارای پشتوانه انتشاراتی است، این انتظار از کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران می‌رود که تمهیدی بیندیشد تا بتوان میان کتابهایی که در حوزه تاریخ ایران انتشار یافته (یعنی مدخل‌های کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی) و تعداد شماره‌هایی که به طرح رده‌بندی تاریخ ایران در نظام دیوبی اختصاص داده شده، ارتباطی منطقی و معنادار برقرار کرد.

به هر حال، نمی‌توان از کتابخانه‌های بزرگی که با نظام رده‌بندی دهدهی دیوبی کار می‌کنند انتظار داشت برای رده‌بندی دقیق کتابهای خود، نظام رده‌بندی موجود خود را کنار بگذارند، و به گسترش تاریخ ایران در نظام کنگره مراجعه کنند. در واقع، این کتابخانه ملی است که باید وظایف، فعالیتها و خدمات خود را با نیازهای کتابخانه‌ها همگام و همسو نماید و عکس این قضیه به هیچ عنوان انتظاری بجا و معقول نخواهد بود. امید است این

نوشتار بتواند فتح بابی باشد برای آنکه در ویرایش‌های آتی کتاب «رده‌بندی دهدهی دیویی: تاریخ ایران»، شاهد کمبودها و کاستیهایی از این دست نباشیم.

منابع

- احمدی لاری، رکن‌الدین و فاطمه مکی‌زاده (۱۳۸۴). رده‌بندی دهدهی دیویی؛ راهنمای عملی شماره‌سازی. نشر کتابدار، تهران.
- چان، لوییس مای (۱۳۷۴). راهنمای ایمرات بر رده بندی کتابخانه کنگره، ترجمه رحیم شاهگلی، انتشارات دانشگاه تبریز.
- سلطانی، پوری (۱۳۸۳). خدمات فنی، ویرایش هشتم، تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، تهران.
- عمرانی، ابراهیم (۱۳۸۱). خلاصه رده‌بندی دهدهی دیویی و نمایه‌نسی، جلد اول. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- فانی، کامران (۱۳۷۹). رده DSR تاریخ ایران: بازنویسی و گسترش تاریخ ایران در نظام رده‌بندی کتابخانه کنگره، ویرایش ۳. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹.
- _____ (۱۳۸۲). رده‌بندی دهدهی دیویی: تاریخ ایران، ویرایش ۳. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- مزینانی، علی (۱۳۸۲). کتابخانه و کتابداری، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها، تهران.